

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA ÁLLÁSFOGLALÁSA

Ügyszám: JNO-1494/2009.

Tárgy: Illegális hulladéklerakással kapcsolatos panasz

I. A panasz

1. [...] beadványa 2009. január 20-án érkezett a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához. A panaszos a beadványában azt sérelmezte, hogy Miskolc Város egyes területein rendszeresek az illegális hulladéklerakások, és az önkormányzat a jogszabályban foglalt kötelezettségeinek nem tesz eleget, az elhagyott hulladék elszállításáról nem gondoskodik megfelelően. Ez a helyzet többek között közegészségügyi problémákat is felvet. A panaszos álláspontja szerint az önkormányzat mulasztása miatt sérül az egészséges környezethez való alkotmányos jog.
2. A panaszos a beadványát többször kiegészítette, sérelmezve a bejelentései nyomán eljáró hatóságok eljárásait, és többször jelezte, hogy a település környezeti állapotában javulás a bejelentései nyomán sem állt be. Emellett számos, a helyzettel kapcsolatos további problémát is felvázolt.

II. A hatáskör megalapozása

1. Az Alkotmány 18. §, illetve 70/D. § (2) bekezdései szerint a Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez, és a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot – többek között – az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.
2. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) 27/B. § (1) bekezdése szerint a jövő nemzedékek országgyűlési biztosja figyelemmel kíséri, értékeli és ellenőrzi azon jogszabályi rendelkezések érvényesülését, amelyek biztosítják a környezet és a természet állapotának fenntarthatóságát és javítását. Feladata a mindezekkel kapcsolatban tudomására jutott visszasságok kivizsgálása vagy kivizsgáltatása, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedések kezdeményezése.
3. A beadványban foglaltak vizsgálata érdekében megkerestük Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesterét az iratok beszerzése végett. Vizsgálatunkat ezen iratok alapján folytattuk le. Hatáskörünk arra terjed ki a jelen ügyben, hogy megvizsgáljuk, az önkormányzat és az érintett hatóságok milyen intézkedéseket tesznek, illetve tettek a fennálló helyzet megszüntetése érdekében.
4. A Biztos hatásköre a panaszban megjelölt magánszemélyek kifogásolható viselkedésére, a település ingatlanai értékének vizsgálatára, az önkormányzat szociális ellátási rendszerének vizsgálatára a jelen ügyben nem terjed ki.

III.A tényállás

5. A rendelkezésünkre álló iratok szerint nem vitatott tény, hogy Miskolcon számos illegális hulladéklerakó található. Ez a város kül- és belterületét, a magántulajdonban álló és a közterületen lévő ingatlanokat egyaránt érinti. 1998. és 2003. között a településen található illegális lerakókat többször is felmérték. A felmérésekben részt vett az önkormányzat, egy helyi civil szervezet, a helyi egyetem, és biztosított volt a lakossági részvétel is. A település pályázati pénzeket vett igénybe a lerakók felszámolása érdekében. 1999-ben 4000 m³, az azt követő 4 évben évente kb. 6000 m³ hulladék került elszállításra. 2004-ben állami támogatással a város 220 pontjáról 14.000 m³ hulladékot szállítottak el. Ekkor indult el a településen a szelektív hulladékgyűjtés kiépítése is.
6. 2005-ben mérték fel újra a város állapotát, a helyi civil szervezet - a Zöld-Akció Egyesület -, illetve a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság bevonásával. Ebben az évben is kb. 6000 m³ hulladék elszállításáról és ártalmatlanításáról gondoskodott az önkormányzat. A közterületek tisztaságának megőrzése érdekében a közterület-felügyelet, a városi rendőrkapitányság és a civil szervezet működött együtt, megszerveződött az ún. hulladék-kommandó. Ez a hulladék-kommandó a társadalmi összefogásban rejlő lehetőségeket aknázza ki, és lehetővé teszi, hogy a társadalmi szervezetek és a lakosság hatékony segítséget nyújtson az őket közvetlenül is érintő problémák megoldásában. A Hulladék Munkaszövetség 2001-ben elindított Tájékoztató kampánya országosan, de a helyi erők mozgósításával lépett fel az illegális hulladéklerakással szemben, azért hogy kialakuljon egy olyan összefogás, amely sikerrel és hosszú távon teremtheti meg az illegális hulladéklerakók felszámolásának társadalmi és gazdasági bázisait. A Zöld-Akció Egyesület, mint a Hulladék Munkaszövetség tagszervezete, ezen kampányba is bekapcsolódott.
7. Az ezt követő években 7-900 tonna illegálisan lerakott hulladék elszállítására került sor évente. Az önkormányzat tájékoztatása szerint a település egyes részein (pl. Gizella u., Bábonyibérc záportározó) intézkedéseik ellenére „állandó” lerakók alakultak ki.
8. 2008. január 1-jétől a települési szilárd hulladékkezelésre vonatkozó közszolgáltatás rendje változott, a belvárosi hulladéklerakók felszámolása érdekében. Így a rendszeres szállításon túl két napon térítésmentesen szállítják el a belvárosi üzletek elé kihelyezett hulladékot. Ez a belvárosi lerakásokat jelentős mértékben csökkentette.
9. 2009-ben az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: Felügyelőség) kötelezte az önkormányzatot, hogy a Miskolc, Galagonyás sor térségében elhagyott hulladék összegyűjtéséről és elszállításáról gondoskodjon. 200 m³ hulladék elszállítása történt meg, hasonlóan a Szinva patak környékéhez, ahonnan 90 m³ kommunális hulladékot szállítottak el.
10. Jelenleg 3 helyszínen biztosítanak lehetőséget arra, hogy a lakosok a veszélyes hulladékot és évente legfeljebb 250 kg települési szilárd hulladékot ingyenesen elhelyezzék. Ezt a lehetőséget egy figyelemfelhívó kampányban szeretnék népszerűsíteni.
11. A magántulajdonban álló ingatlanok kapcsán évente kb. 20-30 eljárást indítanak. Rendszeresen tartanak ellenőrzéseket az utógondozás keretében, és feltárják az új lerakókat is. A hulladék-kommandó ezen munkáját segítette Több esetben tettek a hulladékgazdálkodás rendjének

megsértése miatt, ismeretlen tettes ellen feljelentést, de az eljárások nem jártak számottevő sikerrel.

12. Az önkormányzat álláspontja szerint a helyzet nem egyszeri megoldást, fellépést igénylő probléma, amelyre a település anyagi lehetőségein túl a közrend biztosításának hatékonysága és a területen élők, és oda látogatók magatartása együttesen hat. A megtett intézkedések csak rövid időre jelentenek megoldást.
13. 2009 tavaszán kezdték el a településőri szolgálat megszervezését a közterület rendjének hatékonyabb biztosítása érdekében. Az önkormányzat álláspontja szerint a rendelkezésre álló felmérések és a rendszeres lakossági jelzések alapján – a rendelkezésre álló anyagi lehetősége erejéig – rendszeresen, illetve folyamatosan intézkednek a lerakók felszámolásáról.
14. Az illegális lerakással kapcsolatban az állampolgári jogok országgyűlési biztosa is folytatott le vizsgálatot, melyet 2008. március 27-én kelt levelében, intézkedés megtétele nélkül lezárt.

IV. Jogi elemzés

15. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) 21. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlantulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást szervez, és tart fenn. A 31. § (1) bekezdése szerint a közterület szervezett, rendszeres tisztán tartása a települési önkormányzat közszolgáltatási feladata.
16. A 20. § (1) bekezdése alapján az ingatlan tulajdonosa, birtokosa vagy használója köteles az ingatlanán keletkező, az ideiglenes tárolásra szolgáló (közműpótló) létesítmények, berendezések ürítéséből származó, illetve közüzemi csatornahálózatba vagy más módon befogadóba vagy szennyvíztisztítóba nem vezetett települési folyékony hulladékot, valamint a települési szilárd hulladékot a külön jogszabályban előírtak szerint gyűjteni, továbbá az annak begyűjtésére feljogosított hulladékkezelőnek átadni.
17. Az ingatlanon elhagyott hulladékkezelési kötelezettsége a Hgt. 30. (1) bekezdése szerint a hulladék tulajdonosát, ha annak személye nem állapítható meg – ellenkező bizonyításig – az ingatlan tulajdonosát terheli.
18. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint a települési önkormányzat, közigazgatási területén a közterületen elhagyott hulladék elszállításáról és hasznosításáról, illetve ártalmatlanításáról a közszolgáltatás keretein belül – a 31. §-nak megfelelően – gondoskodik. Amennyiben ezen kötelezettségét az önkormányzat önként nem teljesíti, úgy arra a Felügyelőség kötelezi.
19. A magánterületen elhagyott hulladék vonatkozásában a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 11. §-a alapján a település jegyzőjét terheli intézkedési kötelezettség, hogy az elhagyott hulladék elszállítására és ártalmatlanítására kötelezze a hulladék tulajdonosát, illetve az ingatlan tulajdonosát. Ez utóbbit abban az esetben, ha a hulladék tulajdonosának személye nem állapítható meg.
20. Utalunk még a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 10. § (1) bekezdésére, mely szerint az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a természetes személyek és szervezeteik, a gazdálkodást végző szervezetek és mindezek érdekvédelmi szervezetei, valamint más intézmények együttműködni kötelesek a környezet védelmében. Az

együtműködési jog és kötelezettség kiterjed a környezetvédelmi feladatok megoldásának minden szakaszára.

V. Összefoglalás, intézkedés

21. A rendelkezésünkre álló iratokból megállapítható, hogy számos közérdekű bejelentés érkezett és érkezik folyamatosan a településen található illegális lerakókkal kapcsolatban, ezek nyomán az önkormányzat és a Felügyelőség is tett intézkedéseket, a városi rendőrkapitányság is több eljárást indított. Az illegális lerakók felszámolását nehezíti az érintett lakosság alacsony környezettudatossága és az anyagi eszközök szűkössége.
22. Általánosságban tehát megállapítható, hogy az önkormányzat a település illegális hulladéklerakással kapcsolatos problémáinak megoldása érdekében tett és tesz intézkedéseket. A város egyes részeit érintő, konkrét lerakók felszámolásával kapcsolatban pedig a környezetvédelmi felügyelőség eljárása kezdeményezhető, amennyiben a közterületen elhagyott hulladék elszállításáról és ártalmatlanításáról az önkormányzat nem gondoskodik önként.
23. Tekintettel arra, hogy az önkormányzat anyagi lehetőségeihez mérten a rendelkezésére álló eszközökkel a szükséges intézkedéseket megtette, mulasztást nem állapítunk meg.
24. **Az Obtv. 27/B § (3) c) pontja alapján általános jelleggel az alábbi ajánlást teszem Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata részére: A településen feltárt illegális lerakók felmérése, felszámolása mellett szükségesnek tartjuk a lerakók megfelelő utógondozását is. Álláspontunk szerint a település helyzetének eredményes javításához elengedhetetlen a lakosság és a civil szervezetek bevonása, és a lakosok környezettudatosságának javítása.**

Budapest, 2009. december 7.

dr. Fülöp Sándor
A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa